

FALUDI PÉTER

Két jelentés Észak-Koreából

A magyar–észak-koreai kapcsolatok levéltári anyagának feldolgozása során a Magyar Országos Levéltárból került elő a phenjani magyar nagykövetség alábbi, 1956. december 20-i, szigorúan titkos, illetve 1957. április 6-i, rendkívül titkos minősítésű két jelentése.¹ A jelentésekben foglaltak tükrözik az akkori csehszlovák és észak-koreai vezetők, valamint Románia álláspontját az 1956. októberi magyarországi eseményekről, előrevetítik Nagy Imre tragikus sorsát.

Práth Károly nagykövet későbbi szóbeli tájékoztatásából ismerem, hogy az 1956. október végi napokban magához kérette őt Nam Ir, a Koreai Munkapárt Politikai Bizottságának tagja, külügyminiszter, aki erőteljes szavakkal ítélte el a „magyarországi ellenforradalmi eseményeket”, egyben a KNDK kormánya nevében tiltakozó jegyzéket akart átadni a nagykövetnek. Práth Károly ezt nem vette át (ezért pontos tartalma, szövege számunkra nem ismert), azzal, hogy „ez csak olaj lenne a tűzre”, majd – szavai szerint – „elvtársi beszélgetést” kezdeményezett a külügyminiszterrel, aki végül visszavette a jegyzéket, és a kapuig kísérte a magyar nagykövetet. Ezután egyenesen Kim Ir Szenhez hajtattott.

A phenjani kormány egyébként 1956 végén hazarendelte a Magyarországon tanuló mintegy kilencszáz koreai egyetemistát és diákot, és csupán néhány végzős maradt itt (például az orvostanhallgatók) tanulmányai befejezéséig. A hivatalos indoklás „a magyar kormány gazdasági helyzetének könnyítése” volt, de Phenjan valójában attól tartott, hogy 1956 „káros eszmei-politikai hatást” gyakorol a koreai diákságra (hároman Nyugatra menekültek). Odahaza megfelelő „agymosásban” részesültek, és tanulmányaikat hazai egyetemeken, főiskolákon folytathatták.

¹ MOL XIX-J-1-j 3. d. 001035/1957, illetve 003523/1957.

1. „Tárgy:

Vacsorán a román nagykövetségen és a vacsora viszonzása”

1956. november 14-re a román nagykövet meghívta követségünket vacsorára. A vacsorán rajtam és feleségemen kívül részt vettek még: Füredi, Fürediné, Karsai, Karsainé, Jámbor és Golub elvtársak, a román nagykövetség részéről pedig a nagyköveten és feleségén kívül Mandike attaché feleségével, valamint Rusenescu attaché. A vacsora igen szívélyes, baráti légkörben zajlott le. A román elvtársak igen figyelmesek voltak. A nagykövet elvtárs felesége magyar asszony. Tatu Jianu elvtársat igen érdekelték a magyarországi események, ő maga fejtegette, hogy Kádár elvtársnak igen nehéz helyzete van, ilyen zűrzavaros helyzetben rendet teremteni nem könnyű. Hangsúlyozta, hogy azok az intézkedések, melyeket a kormány hoz, jók. Román újságokat mutattak nekünk, melyek részletesen foglalkoztak a magyarországi ellenforradalom kérdésével. Az egyik újságjuk beszámolt például arról, hogy külföldről 60 000 felfegyverzett fasiszta tiszt, csendőr, stb. jött Magyarországra az október 23-át követő időben. A vacsorán mélyebb beszélgetésre nem került sor. A nagykövettel én sakkoztam, a többi elvtársak pedig táncoltak, szórakoztak. A vacsora este 7 órától kb. 1/2 12 óráig tartott.

A vacsorát december 3-án viszonzottuk követségünkön. Mindkét részről ugyanazok a személyek vettek részt. A vacsora alatt és után politikai eszmecsere folyt le a magyarországi eseményekkel kapcsolatosan. A nagykövet megemlítette Nagy Imrének az esetét és kifejtette azon véleményét, hogy sokkal jobb helyen van Romániában, mint Jugoszláviában, mivel onnan a Forradalmi Munkás–Paraszt Kormány munkáját nem tudja majd zavarni.

A vacsora ugyanúgy zajlott le, mint a román nagykövetségen, a nagykövettel én sakkoztam, aki sakkozás közben meghívott vasárnapra, azaz december 4-re egy vadászatra. A román nagykövet itt elég nagy vadász hírében áll. A vadászaton, melyen részt vettem, általánosságban beszélgettünk magyarországi kérdésekről. Megemlítettem, hogy az ellenforradalmi erők magyarországi ténykedéséről a közeljövőben „Fehérkönyv”-et ad ki a kormány tájékoztatási hivatala. Kért a nagykövet, ha a könyvet megkapjuk, juttassak számára egy példányt.

Práth Károly
nagykövet

2. „Tárgy:

Viliam Široký és Kim Ir Szen elvtársakkal történt beszélgetés”

A csehszlovák kormánydelegáció Phenjanba érkezésekor, amikor bemutattak a delegáció tagjainak, érezni lehetett a külön és figyelmes baráti üdvözlést. Ugyanez mutatkozott meg a Kim Ir Szen elvtárs által, valamint a Široký elvtárs által adott fogadásokon is.² Az említett fogadásokon Široký elvtárs két ízben koccintott velem Kádár elvtárs, valamint a Forradalmi Munkás–Paraszt Kormány többi tagjainak egészségére, a magyar és a csehszlovák nép elszakíthatatlan barátságára.

Április 4-én, a fogadásunkon részt vett a csehszlovák kormánydelegáció minden tagja. Az általam tartott beszéd közben Široký elvtárs volt az, aki kezdeményezte a tetszésnyilvánítást. Mellettem állt és hol cseh nyelven, hol pedig magyarul helyeselte, amit mondtam. A pohárköszöntő után Široký elvtárs megkérdezte tőlem, hogy olvastam-e a szovjet–magyar kormánynyilatkozatot, amelyben világosan megmondják, hogy Nagy Imre és Losonczi [Losonczy Géza] az ellenforradalmat teljesen kiszolgálták, majd arról beszélt, hogy a magyar munkásosztályt még egyetlen egy vezető sem árulta úgy el, mint a Nagy–Losonczi-féle társaság. Elmondotta, hogy Magyarországon akkor fog a szocializmus építése nagy léptekkel előrehaladni, ha az egész magyar nép többsége elismeri, hogy Nagy Imre és Losonczi voltak azok, akik előkészítették az ellenforradalmat és maguk is ellenforradalmárok voltak. Ő személyesen ismerte Nagy Imrét még a Szovjetunióból. Nagy Imre akkor hivatalnoknak számított. A felszabadulás után azt képzelte, hogy ő maga Petőfi, vagy Kossuth, a legnagyobb hazafi, azonban Nagy Imre csak az imperialisták hazafija volt. Megkérdezte tőlem, hogy itt Phenjanban a nagykövetségen és az itt tartózkodó magyar kolóniában megalakították-e a Forradalmi Bizottságot, mire Kim Ir Szen elvtárs válaszolt helyettem, hogy ámbár voltak problémák a magyar specialisták között, de Forradalmi Bizottságok tudomása szerint nem alakultak meg. Erre Široký elvtárs kezdet fogott velem, majd megkérdezte, hogy a Kossuth-címeres zászlót kitűztük-e, mire ismételtén Kim Ir Szen elvtárs válaszolt, hogy a nagykövetség abban az időben azt az álláspontot foglalta el, hogy nem ismeri pontosan a Kossuth-címert, nem tudja lerajzolni és maguk a koreai mű-

² Kim Ir Szen 1948-tól a KNDK minisztertanácsának elnöke, 1949-től a Koreai Munkapárt elnöke. Viliam Široký 1953–1963 között miniszterelnök és ugyancsak 1963-ig a CSKP KB Elnökségének tagja. 1938 novemberében ment a Szovjetunióba, 1940–1941-ben a CSKP moszkvai vezetőségének volt a tagja.

vészek sem tudtak ilyen címert készíteni. Így Koreában Kossuth-címeres zászlót nem tűztek ki. Erre Široký elvtárs ismét kezét fogott velem.

Široký elvtársnak elmondottam, hogy a nagykövetség elég nehéz helyzetben volt, de az első órától kezdve helyesen ítélte meg, hogy Magyarországon egy nagy áruulás következtében ellenforradalom tört ki. Az ellenforradalom célja a magyar munkásosztálynak a hatalomból való kitaszítása, a régi rendszer visszaállítása, a szocialista tábor egységének szétrombolása volt. Ennek adtam hangot október 25-én reggel a phenjani repülőtéren az itteni nagykövetek előtt, amikor a Cedenbal elvtárs vezetésével érkező mongol kormányküldöttséget vártuk.³ Figyelmeztettem a nagyköveteket, hogy igen veszélyes helyzet alakult ki nálunk, amire kormányaiknak a legrövidebb időn belül reagálni kell, amivel teljes mértékben egyetértett a szovjet, a román, a bolgár, valamint a többi nagykövetek és az akkori csehszlovák ügyvivő. Elmondottam, hogy a proletárinternacionalizmus szellemének tettem eleget, amikor minden adandó alkalommal informáltam a nagyköveteket. Többek között a csehszlovák ügyvivő ezekben a napokban kérte, hogy személyesen fellekereshessen és az általa kívánt kérésre tájékoztattam a magyarországi eseményekről, mire Široký elvtárs arról beszélt, hogy milyen mélységes aggodalommal figyelték az otthoni eseményeket és Kim Ir Szen elvtárs felé fordulva mondotta: higgyék el, hogy napokig nem aludtak a csehszlovák párt- és kormányvezetők ebben az időben.

Ezért az áruulásért a legsúlyosabb büntetést érdemli meg Nagy Imre – mondotta –, majd nyakához nyúlt és úgy mutatta meg, hogy milyen büntetésre gondol. Kim Ir Szen elvtárs erre bólintott.

Kifejtettem, hogy most már van munkásmiliciánk. A magyar munkásosztályt még egyszer nem fogja ilyen csúfos áruulás érni. Široký elvtárs azt válaszolta, hogy a munkásmiliciákat már régen meg kellett volna alakítani.

A fogadás igen nagyszerű baráti hangulatban zajlott le. Široký elvtárs kezdeményezésére az ünneplő közönség közé mentünk Kim Ir Szen elvtárral egyetemben, ahol bemutattam a magyar mérnököket, orvosokat, specialistákat. Široký elvtárs igen szívélyesen elbeszélgetett velük s megkérdezte: Koreában ilyen sok magyar szakember tartózkodik? Közben gondoskodtam arról is, hogy Široký elvtárs felesége egy pillanatig sem üljön, állandóan táncolt a magyar elvtársakkal. Megjegyezni kívánom, hogy felesége tökéletesen beszél magyarul.

³ Jumzsagijn Cedenbal 1940-től a Mongol Népi Forradalmi Párt PB-tagja, 1954-ig főtitkára, 1958–1981 között első titkára és 1952-től 1974-ig miniszterelnök volt.

A fogadás, mely fél 9 órakor kezdődött és 12 óra után lett vége, igen jó hangulatban zajlott le. A csehszlovák kormányküldöttség tagjai, valamint a koreai felsőbb vezetők 11 óra után mentek el. Erre itt példa még nem volt, hogy egy kormányküldöttség ilyen hosszú ideig maradjon egy fogadáson. Ezt úgy értékelem, mint a magyar nép különös megbecsülését azért, amit az októberi események után tett.

Práth Károly
nagykövet